



Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.199.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację poselską nr 2197 Pani Poseł Iwony Karolewskiej w sprawie sytuacji środowiskowych domów samopomocy, przekazuję następujące wyjaśnienia.

Na wstępie pragnę wyjaśnić, że środowiskowe domy samopomocy i warsztaty terapii zajęciowej stanowią odrębne typy jednostek, różniące się między sobą m.in. celem i zasadami funkcjonowania, grupą docelową oraz źródłem finansowania. Biorąc powyższe pod uwagę uprzejmie wyjaśniam, że w takim przypadku nie jest zasadnym utożsamianie zasad działania i finansowania tak różnych jednostek.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 poz. 901, z późn. zm.) prowadzenie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest zadaniem zleconym jednostkom samorządu terytorialnego z zakresu administracji rządowej.

W związku z powyższym rozwój tych ośrodków wsparcia oraz ich bieżące utrzymanie, finansowane jest ze środków budżetu państwa. Wojewodowie w swoich budżetach, w ramach ustawy budżetowej mają zaplanowane środki na finansowanie działalności bieżącej tych jednostek w danym roku. Co miesiąc przekazują jednostkom samorządu terytorialnego miesięczną dotację na bieżące funkcjonowanie ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym na realizację usług w ośrodku, utrzymanie lokalu ośrodka wraz z kosztami eksploatacyjnymi oraz zatrudnienie kadry. Zgodnie z art. 51c ust 2 ustawy o pomocy społecznej miesięczna kwota dotacji z budżetu państwa przeznaczona na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia środowiskowych domów samopomocy ustalana jest jako iloczyn aktualnej liczby osób korzystających z usług w tych ośrodkach oraz średniej miesięcznej wojewódzkiej kwoty dotacji na jednego uczestnika, nie wyższa jednak niż średnia miesięczna kwota dotacji wyliczona dla województwa. Wojewoda corocznie ustala średnią miesięczną wojewódzką kwotę dotacji na jednego uczestnika ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi dla środowiskowych domów samopomocy w wysokości nie niższej niż 250% kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy. Zgodnie z obowiązującym w 2024 r. kryterium dochodowym miesięczna kwota dotacji na uczestnika nie może być niższa niż 1940 zł.

Ponadto, należy zauważyć, że zgodnie z art. 51 c ww. ustawy o pomocy społecznej kwota dotacji na 1 uczestnika środowiskowego domu samopomocy może być zwiększona, nie więcej niż o 30%, na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, którzy posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności wraz ze wskazaniem konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Zwiększenie dotacji na uczestników z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu nie może być zatem niższe niż 582 zł.

Jednocześnie, zgodnie z art. 51c ust. 4 ustawy o pomocy społecznej miesięczna kwota dotacji z budżetu państwa, może zostać zwiększona nie więcej niż o 20% w zależności od liczby uczestników oraz zakresu, jakości i rodzaju świadczonych usług. Zwiększenie dotacji dla poszczególnych środowiskowych domów

samopomocy do 20% może nastąpić jedynie w ramach limitu uwzględnionego w budżecie wojewody na dany rok w Dziale 852 – pomoc społeczna, Rozdziale 85203 – ośrodki wsparcia.

Decyzja o zwiększeniu miesięcznej kwoty dotacji należy do właściwego wojewody – dysponenta środków, który w ramach swoich zadań ustala sposób wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz sprawuje nadzór nad realizacją zadań samorządu gminnego, powiatowego i województwa, w tym nad jakością działalności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz nad jakością usług, dla których minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określił standardy (art. 22 pkt 1 i 8 ustawy o pomocy społecznej).

Mając powyższe na uwadze należy zauważyć, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej podjęło działania, w wyniku których w ustawie budżetowej w 2024 r. w budżetach wojewodów w rozdziale 85203 – ośrodki wsparcia zostały zabezpieczone środki na pokrycie bieżącej działalności środowiskowych domów samopomocy w 2024 r. w wysokości 290% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej czyli w wysokości 2 250,40 zł.

W związku z powyższym, ostatecznie, w 2024 r. miesięczna kwota dotacji na uczestnika środowiskowego domu ze spektrum autyzmu bądź niepełnosprawnościami sprzężonymi wynosi 2 925,52 zł.

Niemniej jednak uprzejmie informuję, że w związku ze świadomością i docierającymi sygnałami, iż miesięczna kwota dotacji z budżetu państwa na pokrycie bieżących kosztów prowadzenia ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, obliczana na podstawie obowiązującej w 2024 r. miesięcznej kwoty dotacji na jednego uczestnika jest niewystarczająca, tut. Resort planuje rozdysponowanie w tym roku dodatkowych środków budżetu państwa na w celu zwiększenia budżetów wojewodów, jednakże kwestia dokonania podziału ww. środków oraz ich wysokości uzależniona jest od możliwości finansowych rezerwy celowej pozostającej w dyspozycji ministra do spraw zabezpieczenia społecznego.

Ponadto należy również zauważyć, że średnia miesięczna kwota dotacji jest zależna również od wysokości samego kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, które obecnie wynosi 776 zł. Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji co 3 lata i w tym roku weryfikacja będzie dokonywana, a zweryfikowane kryteria będą obowiązywać od przyszłego roku. Należy pamiętać, że to również będzie miało wpływ na wysokość dotacji.

Odnosząc się do kwestii dotyczących zmian w ustawie o pomocy społecznej w zakresie ustalania średniej miesięcznej kwoty dotacji na jednego uczestnika ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi ponownie zwracam uwagę, że obowiązujące regulacje, uzależniające wysokość ww. kwoty dotacji od wysokości kryterium dochodowego, wskazują minimalny poziom kwoty dotacji na uczestnika stanowiący 250% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednocześnie nie określając maksymalnego jej poziomu. Należy zauważyć, że przepis w obecnym brzmieniu umożliwia podnoszenie kwoty dotacji na uczestnika bez konieczności zmiany przepisów ustawy o pomocy społecznej. Dzięki tak skonstruowanemu przepisowi w ustawie budżetowej w 2024 roku zabezpieczono środki na miesięczną dotację na uczestnika w wysokości 290% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej bez konieczności dokonywania zmian zapisu ustawy o pomocy społecznej.

Jednocześnie pragnę zapewnić, że zagadnienia dotyczące ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej traktowane w sposób priorytetowy. Środowiskowe Domy Samopomocy są jednostkami szczególnymi, których uczestnikami są osoby o bardzo specyficznych potrzebach i wymaganiach, w związku z powyższym zatrudniona w tych ośrodkach kadra to pracownicy wysokokwalifikowani, odznaczający się wyjątkowymi umiejętnościami i stanowiący podstawę prawidłowego funkcjonowania tych ośrodków. W związku z powyższym tut. Resort dostrzega zagrożenia, jakim jest odpływ pracowników ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i w chwili obecnej trwają analizy dotyczące ewentualnych rozwiązań w zakresie możliwości wsparcia finansowego wynagrodzeń pracowników służb społecznych ze środków budżetu państwa, w tym pracowników środowiskowych domów samopomocy.

Ponadto uprzejmie wyjaśniam, że w przypadku ponoszenia przez środowiskowy dom samopomocy wysokich kosztów związanych z zapewnianiem transportu uczestników do ośrodka uprzejmie wyjaśniam, że wojewoda może na podstawie wspomnianego już art. 51c ust 4 ustawy o pomocy społecznej zwiększyć o 20% kwotę dotacji w zależności od liczby uczestników oraz zakresu, jakości i rodzaju świadczonych usług, w tym m.in. w przypadku ponoszenia kosztów dowozu uczestników. Ostateczna decyzja w sprawie podwyższenia dotacji należy do wojewody czyli, jak zostało to już wyżej wyjaśnione, dysponenta budżetu.

Jednakże należy wyjaśnić, że zgodnie z §20 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie środowiskowych domów samopomocy (DZ.U. z 2020 r. poz. 249) dom może dodatkowo zapewniać, w szczególności uczestnikom z zaburzeniami zachowań lub niepełnosprawnością fizyczną, usługi transportowe polegające na dowożeniu na zajęcia z miejsca zamieszkania lub z innego miejsca uzgodnionego z kierownikiem domu i odwożeniu po zajęciach. Należy zwrócić więc uwagę, że usługa transportowa nie jest wymaganym standardem w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, a jedynie możliwością wsparcia uczestników w postaci dowożenia na zajęcia i z zajęć do domu. W opinii tut. Resortu niebudzącą wątpliwości formą organizowania transportu dla uczestników środowiskowych domów samopomocy jest zakup usług transportowej.

W sytuacji gdy środowiskowy dom samopomocy nie świadczy tego rodzaju usług, dowóz uczestników, dla których jest on niezbędny, może zapewnić gmina lub powiat prowadzące tę jednostkę lub zlecające jej prowadzenie. W takim przypadku gmina lub powiat pokrywają koszty transportu swoich uczestników w ramach zadań własnych. Innym możliwym rozwiązaniem w przypadku, gdy środowiskowy dom samopomocy nie świadczy usług transportowych, jest zorganizowanie odpłatnego transportu, na wniosek zainteresowanych uczestników.

Należy również zauważyć, że w związku z całkowitym finansowaniem zadania z budżetu państwa oraz znaczącego zwiększenia kwoty dotacji w ostatnich latach, jeżeli dana jednostka nie organizuje transportu dla uczestników środowiskowego domu samopomocy we własnym zakresie, samorząd powinien przejąć to zadanie i zapewniać transport mieszkańcom ze swojego terenu.

W odniesieniu do kwestii dotyczących propozycji zmian w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz.U. z 2020 r. poz. 249) uprzejmie informuję, że w sytuacji, gdy tut. Resort rozpocznie działania związane z nowelizacją przepisów rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy, w prace nad jego kształtem zostaną zaangażowani również przedstawiciele środowiska związanego z tymi ośrodkami.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Katarzyna Nowakowska

Podsekretarz Stanu

/-podpis elektroniczny-/